

ønsket om at forhindre en nedskæring af forsvaret. Det havde været interessant tillige at få belyst, hvorledes de ned- eller afrustningsvenlige kredse søgte at øve indflydelse på beslutningerne. Motiveringen for at medtage også sådanne grupper forekommer stærk i betragtning af, at socialdemokratiet fastholdt kravet om yderligere reduktion af forsvaret – også efter 1925. Udvælgelsen af de undersøgte grupper er sket ud fra en vurdering af, hvilke synspunkter der har været forelagt forsvarsudvalget og findes bevaret i udvalgets arkiv, men metodisk indebærer dette valg den svaghed, at man afskærer sig selv muligheden for at behandle sådanne påvirkninger, som udøvedes overfor partierne, førend disse formulerede standpunkter i udvalgene.

På forskellige punkter er det da muligt at påpege »undladelsessynder« hos forfatteren, hvilket jo altid er let for den, der ikke selv skal bevæge sig igennem den besværlige forskningsproces. På den anden side havde man da også nødig set, at inddragelsen af yderligere materiale var sket på bekostning af den grundighed, som kendetegner afhandlingen. For netop den indicerer, hvormeget statskundskaben har lært af historikerens arbejdsform, men kan samtidig belære historikeren om, at det lønner sig opmærksomt at følge de landvindinger, som den hastigt ekspanderende statskundskab i disse år foretager. KNUD LARSEN

C. V. BRAMSNÆS: Erindringer. København, Forlaget Fremad, 1965. 245 sider. 36,75 kr. Indb. 48,50 kr.

C. V. Bramsnæs' erindringer er ikke af de store selvbiografier i dansk litteratur. Forfatteren er lidet introspektiv og uden større evne eller lyst til at skildre de skiftende milieuer han færdes i, eller til at give en indgående karakteristik af de personer han møder – skønt mange nævnes i bogen og får et par vurderende ord med på vejen. Han fortæller mere om ydre begivenheder og handlinger end om de spegede årsagskomplekser og skjulte motiver bag dem. Alligevel er det en fængslende bog, en naturligt og med meget lune fortalt historie om en fattig dreng, som hjulpet af et klart hovede og en usædvanlig arbejdskraft og karakterstyrke når de højeste poster i vort samfund – uden tilsyneladende at blive påfaldende imponeret af sig selv og uden at sætte sin ungdoms idealisme over styr.

Hans far, en dygtig og velbegavet mand, medlem af sognerådet og aktiv i flere foreninger, var håndværker og husmand i nærheden af Holbæk, og børnene fik lov at gå med i det lille landbrug. Flid og sparsommelighed blev tidligt en vane for Bramsnæs. Hjemmet synes at have været grundtvigsk påvirket, da det i familien var »nærmest en selvfølge« at tage på højskole. Trods beskedne kår var Bramsnæs' barndom lykkelig, og heller ikke som fattig lærling og typograf tabte han humøret eller sin livsappetit. »Vi vidste ikke dengang, at vi skulde være ulykkelige, vi havde ikke læst Karl Marx«, sagde han senere. To vintre på Askov og en tur på valsen helt ned til Ungarn og Italien udvidede hans horisont, og der var altid bøger og diskussioner med kammerater til at fylde hans fritid og føre hans kundskaber. Han havde en glubende læselyst og en til alderdommen bevaret evne til med åbent sind og såvidt muligt aktivt at interessere sig for de forskelligste ting: historie (jfr. bl. a. hans værdifulde

historiske arbejder *Finanslov og Finansstyre 1894-1949* (i Danmarks Rigsdag 1849-1949 V, 1953) og *Bikuben i hundrede år*, 1957), kunst, skønlitteratur og klassisk musik, men først og fremmest sociale og økonomiske spørgsmål. Da han havde fået »den mærkelige idé« at blive student, var det derfor naturligt at han endte studierne som cand. polit. og senere blev universitetslektor i socialpolitik. Han blev kandidat i 1914, og da var han forlængst blevet sig bevidst som socialdemokrat og havde fået et navn og tillidsposter i og for partiet. Han havde tænkt sig en karriere i centraladministrationen, men 1918 blev han – modstræbende – landstingsmand og siden en myndig finansminister i Staunings første to ministerier. Han var en nøjeregnende vogter af statskassen, skaffede sig som finansminister strax finansiell kontrol med de andre ministerier, skar bevilinger ned med hård hånd når balancen på budgettet krævede det, og det var iflg. erindringerne ham der afgjorde at Diskontobanken 1924 ikke fik den statsstøtte, som kunde have hindret dens lukning. 1933 gik han af i protest mod Kanslergadeforligets kronenedskæring og blev s. å. nationalbankdirektør. Her slutter bogen.

Trods sin ubestridelige saglige dygtighed og trods den respekt som Stauning åbenbart nærrede for ham, hørte Bramsnæs vistnok ikke til den egentlige inderkreds i partiet, og det er måske en af grundene til at hans erindringer skuffer som politisk-historisk kildekrift. Der er nye detaljer om valutaspørgsmålet og finansstyret, en spændende fortælling om forfatterens kamp med en bankgruppe i anledning af statslånskonverteringen 1925 og en selvstændig beretning om regeringsdannelsen 1929, men der er meget lidt om interne forhold i Staunings ministerier og i partiet eller i det hele om politiske forhandlinger bag kulisserne. Hans to hjertesager, det nordiske samarbejde, som han blev interesseret i på Askov, og arbejderoplysningen, hvis organisation A.O.F. han grundlagde, skaffede et solidt økonomisk fundament og stod i spidsen for i 25 år, får kun en kort omtale. Derimod giver han en række ikke uinteressante kritiske kommentarer til Erik Scavenius' diplomati, Versailleskonferencens behandling af det slesvigske spørgsmål, Landmandsbankaffæren, Nationalbankens kreditgivning og hele ledelse, Ove Rodes valutapolitik m. m.

Som socialdemokrat var Bramsnæs lidet dogmatisk, ikke troende marxist, som økonom på væsentlige områder liberal, og hans bog er påfaldende fri for snævre partipolitiske eller klassebestemte synspunkter. Han gør sig f. e. en fornøjelse af at fremhæve det konservative frederiksbergske bystyre, som han kendte indefra, på det mere bureaukratiske københavnskes bekostning. Skønt han kunde være hård og studs havde han megen charme, og han var åbenbart i stand til uden vanskelighed at samarbejde med mænd af anden politisk observans.

Da Bramsnæs døde 1965, 86 år gammel, blev det meddelt at han efterlod sig et manuskript til en fortsættelse af erindringerne, som vilde kunne udgives. Det er såvidt det har kunnet oplyses ikke tilfældet, og man må derfor savne hans redegørelse for hans betydningsfulde arbejde i Nationalbanken (jfr. dog hans bidrag til *De fem lange Aar III*, 1947) og for det meste af hans internationale virksomhed, der først rigtig udfoldede sig efter 1933.

POVL BAGGE